

# The Jews

Known and Unknown

(In Armenian)

By

Edic Baghdasarian

[www.Edic-Baghdasarian.com](http://www.Edic-Baghdasarian.com)

in Two Volumes  
Volume 2

Armenian Research Center

Toronto-Canada

2022

Էդիկ Բաղդասարյան

Հրեաները

Ծածուկ և Հայտնի

Երկու հատորով

Հատոր 2

Հայկական Ուսումնասիրությունների Կենտրոն

[www.Edic-Baghdasarian.com](http://www.Edic-Baghdasarian.com)

Տորոնտո-Կանադա

2022

| ՊԱՐԱՄԵՏՐԱՆԵՐ ԿԵՆՏՐՈՆԻ |                        |
|-----------------------|------------------------|
| ՊԱՐԱՄԵՏՐԱՆԵՐ          | Վերականգնված տվյալներ  |
| ՄԱՍՏՈՒՆ               | 1. Մարտիկ              |
| ՄԱՍՏՈՒՆ               | 2. Պատմական տարածքներ  |
| ՄԱՍՏՈՒՆ               | 3. Պատմական տարածքներ  |
| ՄԱՍՏՈՒՆ               | 4. Պատմական տարածքներ  |
| ՄԱՍՏՈՒՆ               | 5. Պատմական տարածքներ  |
| ՄԱՍՏՈՒՆ               | 6. Պատմական տարածքներ  |
| ՄԱՍՏՈՒՆ               | 7. Պատմական տարածքներ  |
| ՄԱՍՏՈՒՆ               | 8. Պատմական տարածքներ  |
| ՄԱՍՏՈՒՆ               | 9. Պատմական տարածքներ  |
| ՄԱՍՏՈՒՆ               | 10. Պատմական տարածքներ |
| ՄԱՍՏՈՒՆ               | 11. Պատմական տարածքներ |
| ՄԱՍՏՈՒՆ               | 12. Պատմական տարածքներ |
| ՄԱՍՏՈՒՆ               | 13. Պատմական տարածքներ |
| ՄԱՍՏՈՒՆ               | 14. Պատմական տարածքներ |



**Էդիկ Բաղդասարյան**

**Հրեաները  
Ծածուկ և Հայտնի**

**Երկու հատորով  
Հատոր 2**

**Հայկական Ուսումնասիրությունների Կենտրոն**

[www.Edic-Baghdasarian.com](http://www.Edic-Baghdasarian.com)

**Տորոնտո-Կանադա**

**2022**

|                  |   |          |
|------------------|---|----------|
| Էդիկ Բաղդասարյան | 2 | Հրեաները |
|------------------|---|----------|

## Բովանդակություն

|                                              |    |
|----------------------------------------------|----|
| Հրեական վկայություններ և թալմուդը .....      | 9  |
| Սիոնի Իմաստունների Արձանագրությունները ..... | 12 |
| Տասնհինգերորդ դարի «Արձանագրություն» .....   | 28 |
| ՍԻՈՆԻ ԻՄԱՍՏՈՒՆՆՐԻ ԱՐԶԱՆԱԳՐՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԸ .....  | 34 |
| Նախաբան.....                                 | 34 |
| ԱՐԶԱՆԱԳՐՈՒԹՅՈՒՆ թիվ 1.....                   | 35 |
| ԱՐԶԱՆԱԳՐՈՒԹՅՈՒՆ թիվ 2.....                   | 35 |
| ԱՐԶԱՆԱԳՐՈՒԹՅՈՒՆ թիվ 3 .....                  | 35 |
| ԱՐԶԱՆԱԳՐՈՒԹՅՈՒՆ թիվ 4 .....                  | 36 |
| ԱՐԶԱՆԱԳՐՈՒԹՅՈՒՆ թիվ 5 .....                  | 36 |
| ԱՐԶԱՆԱԳՐՈՒԹՅՈՒՆ թիվ 6 .....                  | 37 |
| ԱՐԶԱՆԱԳՐՈՒԹՅՈՒՆ թիվ 7 .....                  | 37 |
| ԱՐԶԱՆԱԳՐՈՒԹՅՈՒՆ թիվ 8 .....                  | 37 |
| ԱՐԶԱՆԱԳՐՈՒԹՅՈՒՆ թիվ 9 .....                  | 37 |
| ԱՐԶԱՆԱԳՐՈՒԹՅՈՒՆ թիվ 10 .....                 | 38 |
| ԱՐԶԱՆԱԳՐՈՒԹՅՈՒՆ թիվ 11 .....                 | 38 |
| ԱՐԶԱՆԱԳՐՈՒԹՅՈՒՆ թիվ 12 .....                 | 38 |
| ԱՐԶԱՆԱԳՐՈՒԹՅՈՒՆ թիվ 13 .....                 | 39 |
| ԱՐԶԱՆԱԳՐՈՒԹՅՈՒՆ թիվ 14 .....                 | 39 |
| ԱՐԶԱՆԱԳՐՈՒԹՅՈՒՆ թիվ 15 .....                 | 39 |
| ԱՐԶԱՆԱԳՐՈՒԹՅՈՒՆ թիվ 16 .....                 | 39 |
| ԱՐԶԱՆԱԳՐՈՒԹՅՈՒՆ թիվ 17 .....                 | 40 |
| ԱՐԶԱՆԱԳՐՈՒԹՅՈՒՆ թիվ 18 .....                 | 40 |

| Էդիկ Բաղդասարյան                                                                                                                                    | 4   | Հրեաները |
|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----|----------|
| ԱՐՁԱՆԱԳՐՈՒԹՅՈՒՆ թիվ 19 .....                                                                                                                        | 40  |          |
| ԱՐՁԱՆԱԳՐՈՒԹՅՈՒՆ թիվ 20 .....                                                                                                                        | 40  |          |
| ԱՐՁԱՆԱԳՐՈՒԹՅՈՒՆ թիվ 21 .....                                                                                                                        | 40  |          |
| ԱՐՁԱՆԱԳՐՈՒԹՅՈՒՆ թիվ 22 .....                                                                                                                        | 41  |          |
| ԱՐՁԱՆԱԳՐՈՒԹՅՈՒՆ թիվ 23 .....                                                                                                                        | 41  |          |
| ԱՐՁԱՆԱԳՐՈՒԹՅՈՒՆ թիվ 24 .....                                                                                                                        | 41  |          |
| ՀՐԱՅԱՆԳ ԽՍՀՄ ՀՐԵԱՆԵՐԻՆ .....                                                                                                                        | 41  |          |
| Այլ Գաղտնի հրեաներ .....                                                                                                                            | 58  |          |
| Դոնմե .....                                                                                                                                         | 60  |          |
| Անուսիներ .....                                                                                                                                     | 61  |          |
| Պարսկաստանում. Ալլահիդատի դեպքը .....                                                                                                               | 62  |          |
| Ներկա դարաշրջան .....                                                                                                                               | 67  |          |
| Իսրայելում .....                                                                                                                                    | 68  |          |
| Հրեաները Հայաստանում .....                                                                                                                          | 69  |          |
| Խառը հայ-հրեական ծագում ունեցող նշանավոր մարդիկ .....                                                                                               | 76  |          |
| Հայ-հրեական նշանավոր ամուսնությունները .....                                                                                                        | 77  |          |
| Հայացք լեռնային հրեաների կյանքին .....                                                                                                              | 78  |          |
| Մի քանի նշանավոր հրեաներ .....                                                                                                                      | 82  |          |
| Թեոդոր Հերցլ .....                                                                                                                                  | 82  |          |
| Արմին Վամբերի .....                                                                                                                                 | 93  |          |
| Հակասեմիտիզմ, կամ հակասեմականություն .....                                                                                                          | 106 |          |
| Հրեաները՝ Խազարների ժառանգորդներ .....                                                                                                              | 110 |          |
| Արտուր Կուստլերը և հրեա-խազարները .....                                                                                                             | 114 |          |
| Հրեաներ – Իսրայել – Թուրքիա .....                                                                                                                   | 116 |          |
| Լենինն ու Նրա հրեա նախահայրը .....                                                                                                                  | 126 |          |
| Արևմուտք, մասոններ և փետրվարյան հեղափոխություն: Մեծ<br>հրեական հեղափոխությունը Ռուսաստանում, մասոնների դերը 1917<br>թվականի հեղափոխության մեջ ..... | 130 |          |



| Էդիկ Բաղդասարյան                                                                                                         | 6          | Հրեաները |
|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------|----------|
| <i>Հունահռոմեական կրոնից</i> .....                                                                                       | 238        |          |
| <i>Սամարիտականությունից</i> .....                                                                                        | 238        |          |
| <i>Շինտոյից</i> .....                                                                                                    | 238        |          |
| <i>Հինդուիզմից</i> .....                                                                                                 | 238        |          |
| <i>Բուդդիզմից</i> .....                                                                                                  | 239        |          |
| <i>Աստվածաշնչում նշված կրոնադարձներ</i> .....                                                                            | 239        |          |
| Նախկին անհայտ կրոնից .....                                                                                               | 240        |          |
| Նորադարձներ, ովքեր հետագայում թողեցին հավատքը .....                                                                      | 240        |          |
| Պոլեմոն II- ը, Կիլիկիայի թագավորը, դարձի եկավ ամուսնանալու<br>իրեա արքայադուստր Բերենիկեի հետ. հետագայում թողեց այն: 241 |            |          |
| Նշանավոր Հրեաներ .....                                                                                                   | 242        |          |
| Հրեա տիեզերագնացներ .....                                                                                                | 244        |          |
| Հրեա շախմատիստներ .....                                                                                                  | 248        |          |
| Հրեա տնտեսագետներ .....                                                                                                  | 257        |          |
| Հրեա պատմաբաններ .....                                                                                                   | 261        |          |
| Հրեա մաթեմատիկոսներ .....                                                                                                | 280        |          |
| Հրեա գիտնականներ .....                                                                                                   | 330        |          |
| <b>Հրեա քաղաքական դեմքեր</b> .....                                                                                       | <b>343</b> |          |
| Ավստրիա .....                                                                                                            | 343        |          |
| Կանադա .....                                                                                                             | 343        |          |
| Ֆրանսիա .....                                                                                                            | 347        |          |
| Գերմանիա .....                                                                                                           | 349        |          |
| Լեհաստան .....                                                                                                           | 351        |          |
| Ռուսաստան և Խորհրդային Միություն .....                                                                                   | 353        |          |
| Բրիտանիա .....                                                                                                           | 355        |          |
| Նախ քան 1900թ. ....                                                                                                      | 355        |          |
| 1900–1939 .....                                                                                                          | 358        |          |

| Էդիկ Բաղդասարյան                  | 7 | Հրեաները |
|-----------------------------------|---|----------|
| 1940–1973 .....                   |   | 362      |
| 1974–2000 .....                   |   | 366      |
| 2000 – մինչ այժմ .....            |   | 368      |
| Ամերիկայի Միացյալ Նահանգներ ..... |   | 371      |
| Այլ բնագավառներ .....             |   | 372      |
| Վերջաբան .....                    |   | 373      |
| ՎԵՐՋ .....                        |   | 379      |
| Հեղինակի մասին .....              |   | 380      |